

momo kapor

una

■ Laguna ■

Postoji samo odgovornost prema sinovima i kćerima. Kada neko napravi svinjariju, gadost, počini izdaju ili kad pokaže kukavičluk, ljudi obično kažu: „Šta ćeš, nije mu lako, on ima decu!“ Ili on sam kaže: „Nisam mogao da potpisujem a hteo sam; nisam to potpisao jer imam dvoje dece!“ Međutim, kada nas više ne bude, deca će nas ceniti isključivo prema onome što smo učinili; jesmo li ćutali ili smo pokušali da bar nešto uradimo. To zovem jedinim pravim angažmanom. Ukratko, kad rizikujem, činim to zbog unuka!

Una je ljubavni roman, ali je ljubavna priča u njemu najmanje važna. Mnogo je važnije sve ono što je prati.

To je pre priča o suštinskoj ljudskoj potrebi za slobodom, koja se, u vreme kada je ova knjiga nastala, skupo plaćala.

Profesor Babić žrtvuje ugodan život uspešnog sredovečnog profesora ulazeći u vezu sa svojom mladom

studentkinjom. Una je fascinirana profesorom, ali je to ne sprečava da ga špijunira i redovno obaveštava fakultet o svemu što on radi.

Danas ovakav zaplet ne bi bio moguć jer je sada neporedivo jednostavnije nekoga kontrolisati – sami pristajemo na to svakodnevno. Imamo pametne telefone koji beleže gde se krećemo, kompjutere u kojima ostaju podaci o našim pretragama, a kamere su na svakom ćošku tako da naš život uvek može da bude proveren.

Ipak, ono što je ostalo isto je da i danas ima onih koji govore šta misle bez obzira na posledice i onih drugih koji misle da je bolje da ne govore, da bi sačuvali svoje pozicije.

Ništa se, dakle, suštinski nije promenilo.

Oni koji u ovoj knjizi budu želeli da vide samo ljubavnu priču pročitace je u jednom dahu, navijajući za srećan kraj. Drugi će pronaći mnoge sličnosti sa nekim od etičkih pitanja s kojima se i dalje suočavamo. Možda baš zbog toga *Una* nastavlja svoj život i danas, pronalazeći novu publiku uprkos vremenu i okolnostima koje se menjaju.

Čovek uzima onoliko slobode koliki mu je kapacitet pluća. Niko vam neće doći i kazati: „Hajde, sad budite malo slobodniji! Recite ovo ili ono, napišite nešto malo slobodnije...“ To morate sami da rizikujete i platite na razne načine. Naravno, mogu vam brojati do deset, ali ako ste pravi, ako ste rođeni borac, ako ste žilavi, vi ćete ustati sa patosa i ponovo se vratiti u ring. Slobode, dakle, uzimate onoliko koliko vam treba i plaćate onu cenu na koju ste spremni.

Moja sestra i ja smo planirale da se tatine knjige objavljuju hronološkim redom, onako kako su nastajale, ali ovaj put smo prekršile to pravilo.

Shvatite to kao slobodu koju smo same sebi dozvolile.

Ana Kapor

Rim, januara 2021.

„Kad sam je prvi put video, sat mi je stao!“, govorio je kasnije profesor Mišel Babić za svoj susret sa Unom u jesen 1980.

Uni je otvorila vrata profesorova žena, koja se upravo spremala da izađe iz kuće.

– Ja sam Una Vojvodić... – predstavi se devojka u vratima, premeštajući se s noge na nogu. – Imam zakazan sastanak sa profesorom.

Žena je odmeri sa blagim podozrenjem. Una primeti njeno otmeno, uzdržano lice negovane brinete i jedva vidljivi izraz pomirenosti sa sudbinom; očigledno, kroz njenu kuću, zahvaljujući profesoru, prolazilo je više sveta nego što je bila u stanju da podnese.

– On je tamo... – pokazala je neodređeno rukom u dubinu stana i izašla na stubište, navlačeći *burberry* u hodu. Mimoilazeći se, po obrazu je okrznu divlja, crna griva Unine kose. Dodirnula je obraz prstima kao opečena.

Una meko zakorači u njen dom. Kretala se oprezno kroz prostrane starinske sobe visokih tavanica; njihovi

zidovi bili su tapacirani knjigama i slikama. U polumraku jedne prostorije prošla je pokraj nekog dečaka, koji ne obrati na nju nikakvu pažnju. Imao je velike stereo-slušalice na ušima. Na gramofonu se nemo okretala neka ploča. Provirila je usput i u poluotvoreno kupatilo zatrpano bočicama mirisa i šminkom. Po ogledalu se još kondenzovala para posle nečijeg kupanja. Najzad, otkri svog profesora u minijaturnoj kuhinji. U pozi zanetog alhemičara, bio je nagnut nad dubokim loncem iz koga se pušilo.

– Ja sam... – zausti da se predstavi, ali je profesor preseče:

– Pridržite ovo! – naredi kao da je očekivao njenu pomoć, i dodade joj veliku cediljku. Una je prihvati jednom rukom. U drugoj je nosila torbu sa knjigama i kasetofonom.

– Sa obe ruke! – doviknu joj profesor i ona ga poslušala.

Podigao je veliki lonac i sručio ga jednim pokretom na cediljku. Obavi ih oblak vrele pare. Kada se razišao, u rukama joj ostade zamršena gužva špageta koji su se cedili.

– Izručite ih u ovu zdelu! – naredi joj. – Brzo! Tako...

Dohvatio je šerpu sa spremljenim šugom i kašikom nabacao sitno iseckano meso u crvenom sosu preko testenine. Zatim uze stvrdnuti komad parmezana i počeo da ga struže nad jelom. Bio je toliko usredsređen na svoj posao da gotovo nije ni primećivao Unu, koja je još uvek neodlučno stajala nasred kuhinje. Prvi put je videla profesora Babića iz tolike blizine. Učini joj se iznenađujuće niskog rasta. Proseđa kosa padala mu je meko na ovratnik sivog kašmirskog džempersa sa kožnim zakrpama na rukavima. Činio joj se mnogo višim kada se nervozno šetkao s kraja na kraj podijuma u amfiteatru za vreme predavanja, crtajući žestoko po tabli, dok je kreda prštala na sve strane. Ipak, prevarila se što se tiče profesorovog rasta; bio je za

nijansu viši od nje kada se ispravio i podigao svoje svetle, plave oči, kao da je prvi put svestan njenog prisustva.

– Ja sam Una Vojvodić... – ponovi devojka.

– A, to ste vi? – reče odnoseći zdelu sa špagetima na sto bez stolnjaka, koji mu je, sudeći po mnogobrojnim brazgotinama noža, služio, izgleda, kao univerzalna daska za seckanje i pripremanje hrane. Bilo je nečeg poštenog i pouzdanog u tom stolu, istesanom od solidnog, debelog drveta. Postavio je dva tanjira, viljuške, mlin za biber, salvete od hartije i dve čaše. Iz frižidera je izvukao već otvorenu bocu „belog pinoa“. – Vi ste me juče zvali?

– Da... – potvrdi Una.

„Una Vojvodić na telefonu!“ – kazala je tada. – „Dobro, najpre siđite sa telefona, pa da razgovaramo!“, odgovorio je. Sada je bila tu, u njegojoj kuhinji, a očekivala ga je u potpuno drugim okolnostima.

– Očekujete sigurno da intelektualci daju intervjue ispod obaveznih enciklopedija? Ili makar za radnim stolom, zatrpanim rukopisima? A zašto ne u kuhinji? Čovek je, znate, mnogo češće u njoj, nego u biblioteci, da ne pominjem koliko vremena provede na jednom manje poetičnom mestu! Svucite se! Ne sasvim, naravno! Sedite! Opustite se... Ne jedem studentkinje. Naročito ne kad imam pašta šutu a la triestino!“

Pomogao joj je da se oslobodi kaputa. Odložila je torbu pokraj nogu.

– Hvala – reče. – Već sam ručala...

– Imate pravo! Ko je rekao: čovek može da pije sa sva-kim, ali da jede – može samo sa prijateljima?

Una reče da ne zna ko je to rekao.

– Ne mari! – kazao je profesor i ne obazirući se na nje-
no ustezanje, nasuo joj brdo špageta. – Hoćete li, možda,
malo hleba?

– Ne, hvala!

– Vidite, ja čak i uz špagete jedem hleb. Sirotinjska
navika.

Jeli su neko vreme ćuteći.

– Kakvi su, a?

– Fenomenalni! – osmehnu se bledo Una.

– Umete li da kuvate? – upita je iznenada punim ustima.

– Umem.

– To je dobro! To je vrlo dobro... A šta?

– Šta?

– Mislim, šta umete najbolje?

– Oh, svašta! – kazala je, trudeći se da usisa jedan usa-
mljeni rezanac koji joj se lepio za bradu. – Uglavnom,
obična jela: gulaš, pasulj, krompir na razne načine, kupus
sa suvim mesom, salate, palačinke...

– Suština je u jednostavnim jelima! – pohvali je profe-
sor. – Od koga ste to naučili?

– Od bake.

– Da, bake su najvažnije u životu... Šta su vam roditelji?

– Tata je u penziji.

– A pre toga?

– Radio je u diplomatiji...

– Šta?

– Obezbeđenje.

– Una? Odakle vam to ime?

– Otac mi je rođen na Uni.

– Una... – ponovi profesor zamišljeno.

– Reka iz ukrštenih reči. Tri slova vodoravno. Una.
Jedina. Sama. Una O'Nil, žena Čarlija Čaplina, kćerka

starog Judžina O'Nila, dramskog pisca i pijanca. *Dugo putovanje u noć*. Znae, njen otac je bio Čaplinov vršnjak. Nikada mu nije oprostio što mu je odveo kćerku. Koliko vaš otac ima godina?

– Pedeset i dve...

– A vi?

– Dvadeset i četiri.

– Zašto ste baš izabrali mas-medijume?

– Vaš fakultet je pre tri godine bio u velikoj modi – odgovori Una.

– Kako to mislite: u modi?

– Smatralo se otmenim studirati fenomenologiju mas-medijuma!

– Medijum i mleko... A sada?

– Govore da je to „fakultet za poslepodne!“

– U pravu su! Pitam se samo šta ćete da radite kad ga završite, svi vi tamo?

– Nadamo se najboljem! Televizija, radio, film, novine, sekretarijati za informacije, bilteni, Tanjug...

– ... sve to samo na vas čeka!

– Na kraju krajeva, devojke se mogu i udati...

– To je već mnogo realnije! – reče profesor. – Da na zdravimo budućim mas-medijalnim domaćicama!

Kucnuše se.

– Na kom ste odseku?

– Na vašem.

– Oprostite, ne poznajem sve studente lično...

– Znam. Na vaša predavanja dolaze i sa drugih fakulteta... Uvek je gužva. Da samo znate kako se teško dobija mesto u amfiteatru!

– Masovni pad ukusa... – reče profesor rezignirano.

– Ne, stvarno... – zausti Una, ali joj profesor ne dozvoli da završi misao.

– Ko ne pojede sve, neće dobiti intervju od profesora Babića! – kazao je i nasuo joj novu čašu vina. – Živeli! Nije loše, a?

– Sviđa mi se, mada retko pijem vino.

– Šta onda pijete?

– Koka-kolu. Ponekad pivo.

– Grešite! – reče. – Mnogo grešite. Imate li momka ili kako se to već danas zove?

– Aha.

– Čime se on bavi?

– Studira.

– Šta?

– Sada je u vojsci.

– Jeste li dugo sa njim?

– Tako...

– Nedostaje li vam?

Una uzdahnu i obori pogled.

– Oprostite! – reče profesor odmahnuvši rukom. – Vidite, i ja vam živim u ludoj kući. Već mesecima nismo svi za istim stolom, u isto vreme... Svako jede kad stigne. Kakvi će ljudi na kraju ispasti od nas?

– Mi doručkujemo zajedno! – pohvali se Una. – A subotom i nedeljom ručak je obavezan. Olga se strogo drži toga!

– Olga?

– Žena moga oca... – reče Una pocrvenevši.

– Ah, da! Razumem. Ne pušite pred njim?

– Ne! – zbuni se Una. – Zašto?

– Imate li braće ili sestara?

– Nemam.

– Pa, da! Una. Sama. Vidite, ljudi mnogo greše kada jedince optužuju za razmaženost. Po meni, oni su mnogo manje razmažem od ostalih. Osnovna stvar kod njih je – osećanje usamljenosti. Uvek nekoga molite da se igra malo sa vama, ili da spavate zajedno kada vas je strah, i uvek taj neko pristaje ili ne pristaje, hoće ili neće. Inače, uglavnom ste sami...

– Otkud znate?

– Ja sam jedinac.

Una polako ispije čašu vina. Bilo joj je lepo da sedi za kuhinjskim stolom tako blizu ovog zanimljivog prosedog muškarca. Osećala se bezbedno.

– Kod vas je baš super! – kazala je.

– Drago mi je da vam se dopada. Imate li svoju sobu?

– Jednu malu. Sasvim malu.

– Kladam se da je pored lifta?

– Kako znate?

– ... ima belu policu za knjige (ispravite me ako pogrešim!), nekoliko igračaka iz detinjstva: meca, kuca, maca, tako nešto, da, i stara lutka, a na zidovima su poster. Čekajte da vidimo: možda Bitlsi?

– Dženis Džoplin.

– Dobro, Dženis Džoplin! Zatim, tu je mali stereo-uređaj, telefon, priključen na onaj zajednički u predsoblju... Crven je, je li tako? Kada vas neko zove, odlazite u svoju sobu da razgovarate. S vremena na vreme provirite da biste se uverili da neko ne digne onu drugu slušalicu. A zovu vas najčešće između šest i osam. Pitaju kakve planove imate za večer? Hvata ih panika. Što se tiče ćebeta, ono je karirano. Postoji još i jedna afrička maska iz Najrobija

ili štiti iz Lagosa; vaša uvećana fotografija od pre nekoliko godina, koju je snimio prijatelj – fotograf. Umesto luster, koga prezirete, beli kineski lampion od hartije. To bi bilo sve! Jeste li srećni?

Una se trže:

– Molim? Ne znam. Nisam razmišljala o tome...

Kada se sagla da izvadi kasetofon iz torbe, pomisli: „Bože, izgleda da me je ono vino uhvatilo!“ Postavila ga je na sto pokraj praznih tanjira.

– Znači, to je ipak, neizbežno! – zaključio profesor. Diga se i počeo da skuplja čaše, viljuške, salвете, kore od hleba. Stavio je posuđe u slivnik i pustio toplu vodu. Zatim nasu deterđent i počeo da pere tanjire.

– Da vam pomognem? – ponudi se Una.

– Ne, hvala! – odbio on. – Pranje suđa me smiruje. Pomaže mi da se koncentrišem. Uvek radite sa tim?

Pokazao je glavom na *sony*, koji je stajao na stolu kao četvrtasta buba-švaba.

– Ovo mi je treći intervju u životu... – priznala Una.

– Reći ću vam nešto: ta stvarčica samo smeta! Ona je neprijatna. Ograničena. Frustrirajuća. Indiskretna.

– Kako to mislite? – upitala Una, besna na sebe što ne ume da pokrene kasetofon.

– Evo kako: došli ste da napravite intervju sa mnom, a, u stvari, ja sam vas intervjuisao!

I pored sapunice na rukama i kecelje za pasom, ponovo se pretvorio u profesora. Blagost zameni preciznost dikcije, gotovo skandiranje:

– Zašto? Zato što se nisam služio nikakvim pomoćnim sredstvima da bih nešto saznao o vama. Jednostavno, zanimali ste me, a to je prvi uslov za dobar intervju. Opustio

sam vas, najpre, otkočio, pripitomio... Jeli ste mi iz ruke. Uzgred, primetio sam da ste levakinja? I pre nego što ste ma šta doznali o meni (sem da umem sam da priprelim špagete), ja znam sve o vama! Dakle, da rezimiramo: Una, uvek sama. Dvadeset i četiri godine. Roditelji razvedeni. Traume iz detinjstva: osluškivanje noćnih ljubavnih šumova iz očeve spavaće sobe. Osetljiva na izdajstvo. Posедуje snažnu želju da se izvuče iz prosečnosti. Pokušava da se probije u novinarstvo. Neko joj je rekao da je najbolje početi u „Studentu“. Da. Umalo da zaboravim: i veoma lepa uz to! Nažalost, vaše vreme je isteklo! Profesora čekaju nove, istina, ne tako prijatne obaveze...

Odvezao je kecelju i ispraznio pepeljaru. Oprao je mlazem i vratio na sto.

– Kao što vidite, ja sam, u stvari, jedan dobro dresiran muškarac! Drago mi je što smo se upoznali... – reče, pokazujući joj rukom put iz kuhinje. Una je sakupljala svoje stvari.

– A intervju? – promuća.

– Pa, dobili ste ga! Dobili ste, naime, neku vrstu anti-intervjua. Ako ništa drugo, naučili ste kako se oni prave...

Kada su prolazili kroz onu polutamnu sobu, dečak je i dalje imao stereo-slušalice na ušima. Nije ih ni pogledao. Ni oni njega.

– Pustite sve to da prenoći – savetovao je profesor – a ono što se posle toga slegne, to je intervju! Sve sporedno biće zaboravljeno...

Pridržao joj je kaput. Ona pokuša da ga spreči:

– Ne treba, hvala!

– Pripadam staroj, izumrloj školi. Učtivi dinosaurusi!

Izvukao joj je sa obe ruke slap crne kose, koja je ostala pod kaputom. U magnovenju, prsti mu dodirnuše topli,

glatki vrat. Trenutak erotske zbunjenosti prostruja isto onako brzo kao što se i pojavio, u jednom jedinom bleisku, i on navuče svoju vindjaknu od zelenog vojničkog platna. Trpao je žurno u džepove ključeve, olovke, cigarete, šibice...

– Ali ja sam im već obećala! – govorila je Una, spuštajući se za njim niz stepenice. – Možda, neki drugi put?

– Možda... – reče profesor i otrča prema taksiju koji je zastao pred crvenim svetlom.

Te večeri dobila je menstruaciju.

„... najavila sam se P-u telefonom i, prema dogovoru, zatražila intervju za 'Student'. Odgovorio mi je da je veoma zauzet i da već dugo nema ništa naročito važno da izjavi bilo kome, a najmanje 'Studentu', otkako ga vodi nova garnitura. Posle mog insistiranja pristao je ipak da me primi nakratko, narednog dana (21. oktobra u 13,30 časova u svom stanu). Njegova supruga izgleda da je prilično hladna, distancirana osoba. Nisam mogla da zaključim u kakvim su odnosima, ali P. mi se u jednom trenutku potužio da nikada ne jedu zajedno. Zadržao me je na ručku koji je sam pripremio. Bio je prilično ljubazan, moglo bi se reći, čak i srdačan, na svoj način. Pravio se da me prvi put vidi i pitao me na kojoj sam grupi, mada sam u više mahova primetila da me gleda sa zanimanjem za vreme predavanja u amfiteatru. Sedim, inače, uvek u drugom redu. Nije uopšte govorio o politici, niti protiv režima. Nije ogovarao kolege. Kada sam mu pomenula da na njegova predavanja dolaze i studenti sa drugih grupa i fakulteta, pokušao je da bude lažno skroman i kazao da

se tu radi 'o masovnom padu ukusa'. Nisam uspela da odem u toalet, gde se nalaze one slike i knjige o kojima se priča po fakultetu. Pomenuti intervju nisam uspela da napravim, jer se žurio na neki sastanak. Koliko sam mogla da primetim, nije mu stalo do publiciteta. Moje je lično mišljenje da je to čovek koji zna šta hoće i koji to ume da ostvari. Ipak, čini se da u njemu tinja neko nezadovoljstvo, koje uspešno prikriva cinizmom. Poseta je trajala četrdeset i pet minuta. Nemam utisak da je sumnjičav. Posebnih troškova, osim za taksi, nije bilo. Prilažem račun. Zadržaću kasetofon i trake, ukoliko dođe do nastavka intervjua. Pokušaću još jedanput. U.“

– Kafe? Sokove? – pitao je prodekan, hvatajući se slušalice.

Niko mu ne odgovori. Mladi čovek preko puta Une sedeo je nepomično u fotelji na lavljim nogama. Kada mu je predstavljena, promrmljao je svoje prezime.

Una je gledala u prodekanove prekrštene noge, razmišljajući o tom tipu razvaljenog muškarca, kome između završetka nogavica i kraja čarapa uvek viri golo, belo meso, posuto crnim dlakama. Natečena stopala, nasilno zgurana u par skupih mrkih cipela, odavala su nedvosmisleno seljačko poreklo. Na srednjem prstu ruke nosio je crni kamen, optočen zlatom. Mora da izgleda grozno kad se svuče. Oko sto dvadeset kilograma pihtijastog mesa obraslog čekinjama, posutog prištićima i lišajevima: ne, ne, nekim muškarcima bi zaista trebalo zabraniti da vode ljubav, ako ne zbog mogućih naslednika, a ono bar iz estetskih razloga! Pa ipak, i njega neko sigurno voli. Hvala bogu što to nisam ja! Ali ne ljube samo prinčevi i

manekeni: noćas će se pariti nakaze i zveri, i svima će da bude lepo. Po auli Fakulteta čula se graja, koja je uspevala da se probije čak i kroz debelo tapacirana vrata kabineta. Kako je želela da bude tamo napolju, zajedno sa svojim vršnjacima, a da unutra sedi neko drugi! Zašto baš ja?

– E, pa u tebe imamo najviše poverenja! – kazao je prodekan. – Ja sam seljačko dete i toga se ne stidim; tako govorim, tako mislim i nikada se ne varam u svojim seljačkim procenama: iz dobre si familije. Nisi tikva bez korena! Dokazala si da si sposobna cura. Pratili smo tvoj razvoj. Na najboljem si putu da postaneš koristan član ovog društva. Kome ovde da se obratim za suradnju? Ovoj buržujčadi koja bi za malo šminke i zapadnih krpica prodala i rođenog oca? Do sada smo bili zadovoljni onim što si uradila za nas, i umećemo to da cenimo kada za to dođe vreme. Hajde, glavu gore! Ko se još seća sitnica iz mladosti? Mladost – ludost! Je li tako? Nemoj ni u snu da pomisliš da si nam još nešto dužna. Sada ti nas zadužuješ...

Govoreći Uni, prodekan bi svakog časa pogledao u svog ćutljivog gosta, kao da od njega traži podršku. Ali lice mladog čoveka nije pokazivalo ništa drugo osim strpljivosti i gađenja. Odeven neupadljivo i sa izvesnom elegancijom, ostavljao je utisak autoriteta, i pored toga što je bio znatno mlađi od svog domaćina. Činilo se da kunja u fotelji, a ipak, kad god bi se okrenula prema njemu, Una bi primetila da je pomno procenjuju dva plutajuća smeđa oka, na licu zategnutih mišića. Besprekorno vitak, zakopčan, sa nešto dužom, uredno negovanom tamnom kosom, ovaj mladić je mogao da bude šef recepcije, visoki službenik protokola, perser ili vlasnik picerije – bilo šta, da mu maslinasto lice nije odavalo preteranu dozu čvrstine

i prezira prema svima koji je nisu posedovali. „Ako je oženjen, taj sigurno ne vara ženu“, pomisli Una dok ga je procenjivala ispod trepavica.

– Možeš slobodno pred drugom... – ohrabri je prodekan. – Nemam pred njim nikakvih tajni!

Onda je ušla tetkica i počela da deli kafe i sokove. Una primeti da prodekan ne pije iz istih šoljica kao i studenti. Ove su bile od finog fajansa sa tanjirićima zlatnih rubova. Čitali su dok nije izašla iz kabineta.

– Svakome je to moglo da se dogodi... I, uopšte, to je veliki problem dece naših drugova, koja su živela kojekuda po svetu! – Sada se obraćao mladiću u fotelji. – Jedan razred u Africi, drugi u francuskoj školi, treći kod Amerikanaca... Deca izgube vezu sa domovinom, a očevi, zna se, prezauzeti, ne stižu. I šta? Potpadnu pod razne uticaje. Propaganda. Dobro, de! Danas to niko ne bi ni primetio, i mi smo postali svet, ali pre šest godina, još se nismo bili navikli na takve stvari! Pričam to onako, jer me zanima problem. Evo, baš neki dan, jedan moj zemljak, neki...

„Zašto već jedanput ne pređe na stvar?“ – grčila se Una u fotelji. „Čemu ovako dugi uvodi?“ Odluči da isključi ton (klik), ali slika je i dalje bila tu. Kabinet, namešten skupocenim građanskim kičem, zaplenjenim očigledno iz neke bivše ministarske kuće, pokrenu svoje zidove, pretvorivši se u presu za pakovanje četvrtastih tipova. Ormari za knjige u duborezu ličili su na drakstlovani portal trogirске katedrale; pompezna mastionica, izvedena u mermeru, već odavno presušena (ko još piše držaljom i perom?) – olinjali persijski ćilim, prašnjavi fikusi, a preko svega i iz svega širio se neki memljivi vonj administrativne epohe (kako je Una zamišljala); neki fini talog sivkaste prašine i pepela

kao da je prekrivao i ljude i stvari i duhove debelih mužjaka u kožnim kaputima do zemlje, koji su nekada naseljavali ovaj prostor. I pored toga što se nalazio u zgradi Fakulteta – dakle, hramu nauke – kabinet bi mnogo bolje pristajao isledničkom odeljenju iz knjige Nadežde Mandeljštam, gde visoki oficiri nude optužene cigaretama iz zlatne tabakere, a posle ih prebijaju u sobama glatkih keramičkih zidova (krv na klizavom belom tonu. Taš!). Zar još postoji taj miris i ti ljudi; zar nisu već odavno izumrli i preselili se u mitološki arhiv? Ali i pored kitnjastog stila euforične rezbarije, koja bi svojom nekrofilskom crno-zlatnom kombinacijom više odgovarala trpezariji vlasnika pogrebnog preduzeća (Oganj, Plam, Večnost ili Konkordija?), nešto je bunilo Unu u atmosferi ove prostrane sobetine: jedna veristički izvajana i obojena gipsana krava gledala je sentimentalno sa vrha ormara, sećajući se, verovatno, na svoj gipsasto-kravlji način vremena kada je u ovoj zgradi bio Poljoprivredni fakultet ili Planska komisija za razvoj stočarstva. „Drugu Miciću za besprimerni humanizam u borbi za realizaciju i prebačenje prvog petogodišnjeg plana u stočarstvu. Kolektiv, 1949.“ Još nešto je remetilo stilsko jedinstvo enterijera gospođe Konkordije: po zidovima su visile nekada crno-bele, danas već prešle u sepiju, fotografije na kojima su grupe izbledelih muškaraca, u teškim grombi kaputima širokih revera, pratile neke smrknute ličnosti sa šubarama na glavama preko razrovanih ogleđanih poljana. Do njih: skupine muškaraca oštih vilica, svi u tamnim odelima i sa leptir-mašnjama, gledali su napregnuto u fotografa prilikom nečije promocije u doktora, kao da od njega očekuju odgovor na sudbonosno pitanje. Bilo je tu i primorskih predela i tablica „Hvala što ne pušite!“ i

šapirografisanih uputstava, a visio je i dve godine stari kalendar sa fotografijom neke devojkice u motornom čamcu. Preko svega sivilo, jedva primetno, neprozirno, gorko; kao da stanovnici ove sobe nisu svesni okvira u kome borave, baš kao slepci koje neko drugi odeva i veže im kravatu, prvu koju dohvati iz plakara. S obzirom na svoje godine, Una, naravno, nije mogla da odredi poreklo i suštinu ove činovničke scenografije – primala je njene poruke emitovane iz boje, mirisa i rasporeda, poput tek uhvaćene veverice, zatvorene u kavez zoološkog vrta. Njušeći tragove predmeta i njihov nelogični poredak, golom senzibilnošću predosećala je klopku. Ponovo uključi ton i u dalekoj jeci do njenog sluha dopreše iskidani odlomci prodekanovih rečenica „malograđanski poluinteligenat... anarholiberalna leva skretanja... demagoški pristup mladim generacijama... povlađivanje buržoasko-prozapadnom ukusu... nekritičan odnos prema našim dostignućima... kritizerstvo... liderstvo... podmetanje klipova kukuruza u točkove našeg razvoja... disidentsko ponašanje... veza sa neprijateljskim intelektualnim krugovima u zemlji i inostranstvu... šarmiranje i zavođenje studenata... ciničan odnos prema našoj stvarnosti...“, i na kraju, jedno ime probi zaštitnu opnu Unine svesti – Mišel Babić! Na kabinet se spusti zavesa tišine.

– Zašto ste nervozni? – ogłosi se prvi put mladi čovek iz fotelje.

– Molim?

– Zašto ste nervozni? – ponovi on.

Una pogleda svoju prljavobelu patiku koja je sama od sebe odbrojavalala neki samo njoj poznati unutrašnji, otkačeni ritam.